

Nedēļas komentārs

Mums tas joprojām ir tikai sākums

Lidija Kirillova

Ir ceturtdiena, bet jūsu pastkastītē jau ielikta «Vietējā Latgales Avīze». Cits darba nedēļas ritms, jo mums visiem priekšā četras svētku dienas. Kādam tās būs veltītas atpūtai ģimenes lokā, bet kāds ierastā gaitā dosies uz darbu, jo Latvija ir to valstu skaitā, kur vīrusa krīze dzīvi daudzās nozarēs pilnībā nav apstādinājusi. Pavasara sēja turpinās, mazdārziņi tiek apstrādāti, uzņēmumos darbs notiek. Tomēr redzams, ka daudz kas ir citādāk.

Latvijas Republikas Satversmes sapulces sasaukšanas diena 1. maijā un Neatkarības atjaunošanas diena 4. maijā ierasti tika svinētas plaši un skaļi – ar koncertiem, svinīgām sanāksmēm, kopā pulcēšanos pie baltiem galdautiem klātiem galdiem. Šogad no tā nebūs pilnīgi nekā. Par svētkiem liecina vienīgi nedaudz rotājumi un vējā plandoši karogi. Iedomājos, ka tā varbūt ir arī labi un pareizi, jo svētkiem jābūt sirdī, nevis mēroties, kuram garāks baltais galdauts vai kuram dārgāki koncertmākslinieki pasūtīti. Koronavīrusa dēļ skaļums pieklusis un pulcēšanās liegta. Nebūs tradicionālās armijas parādes, tāpat kā nebūs festivālu, tusiņu un daudzbalstīgās līgošanas Jāņos. Domājams, ilgi nekā nebūs, jo infektologi apgalvo – vīruss ir uz palikšanu, uz ilgu palikšanu. Un mums jābūt aturīgiem un uzmanīgiem, vismaz līdz brīdim, kad zinātnieki izstrādās vakcīnu vai vismaz piemeklēs medikamentus, kas būs pietiekami iedarbīgi saslimšanas gadījumā.

Kādas zāles palīdzēs viesmīlības, tūrisma un kultūras nozarei, kurām tagad ir norauts pilnīgākais stopkrāns? Ja, mazinoties ierobežojumiem, pēc kāda laika cilvēku kustība Latvijā atjaunosies, dzīvotāji, iespējams, būs lauku tūrisma uzņēmēji, kuriem tā parasti ir kā papildnozāre. Pilsētnieki, cerot uz kļūsmu un distancēšanos, meklēs ceļu uz dziļākiem laukiem, bet lielajiem viesnīcniekiem gaisma tuneļa galā vēl nespīd. Nu nebrauks ķīnieši un vācieši šogad ne uz Rundāli, ne Cēsīm, ne Rīgu. Neizskatās, ka šajā jautājumā valdībai un pašām nozarēm būtu kaut mazākā skaidrība, kā tālāk rīkoties.

Valdība mums rāda, ka cītīgi strādā, vai ik vakaru atskaitās sabiedrībai, ko lēmusi. Šonedēļ tika noziņots, ka, piemēram, valsts galveno, reģionālo un vietējo ceļu remontiem papildus piešķirti 75 miljoni eiro, ko varam pieplusot šī gada budžetā atvēlētajiem 255 miljoniem. Ir jau labi, krīzes laikā ceļi jāremontē, tilti jābūvē. Tikai neaizmirsīsim, ka kopējais līdzekļu deficīts šim mērķim ir apmēram četri miljardi eiro. Vai nevajadzēja par to domāt agrāk? Kaut vai tādēļ, ka šajos bēdīgajos apstākļos tieši kravu pārvadājumu apjoms ar autotransportu ir pieaudzis par 15 procentiem.

Pēc dažām dienām Latvijas jaunotajai neatkarībai būs 30 gadi. Toreiz 4. maijs bija ļoti silta un saulaina diena. Cerēsim, ka arī šogad tas būs tikpat silts un saulains. Ja tā padomā, tad joprojām esam tikai sākumā, jo vēstures mērogā 30 gadi ir mirklis.

Klusus, bet sirdssiltus jums svētiskus! ▣

Vietām Latvijā graudaugu sējumiem sāk piestrukt mitruma

Vietām Latvijā, it sevišķi Zemgales centrālajā daļā, graudaugu sējumiem sāk piestrukt mitruma, kas var ietekmēt graudu potenciālu turpmāk, puda lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvās sabiedrības «Latraps» valdes priekšsēdētājs Edgars Ruža.

Vienlaikus viņš piebilda, ka aizvadītā ziema bija salīdzinoši labvēlīga augu sakņu sistēmas attīstībai, kas ir spēcīgāka un neļauj sējumiem iet bojā.

Pēc Ružas teiktā, pašlaik lielākais sausums

ir Zemgalē, taču ar mālu bagātā augsne šajā reģionā palīdz ilgāk saglabāt mitrumu, kas nodrošina augu dzīvotspēju un attīstību. Sausāku laika apstākļu dēļ vietām Latvijā laukaugi sāk atmest sādzinumus, kas var ietekmēt ražas attīstību turpmāk. Vietās, kur sausāks, rapšiem ir apvītuši sādzinumi un sausums ietekmējis arī kviešus.

E. Ruža teica, ka graudaugu sējumu situācija Latvijā kopumā sausuma dēļ vēl nav kritiska, jo daudzviet bijuši nokrišņi. Ir arī tādas vietas

Latvijā, kur vienu brīdi bija pat mitrāks nekā nepieciešams. Tur, iestājoties sausākam laikam, mitruma līmenis augsnē vēl ir pietiekams.

Latvijā kopumā turpinās vasarāju graudaugu sējas darbi. Zemgalē šie darbi ir apdarīti, taču vietām, piemēram, Latvijas austrumu pusē, saimnieki turpina darbus augsnes īpatnību un saimniecisko iespēju dēļ. Ir arī tādas kultūras, kas jāsēj vēlāk, līdz maija beigām sējas darbi vēl var turpināties. Piemēram, griķus ir normāli sēt arī maija vidū un otrajā pusē. ▣

Kopējie nodokļu parādi Latvijā aprīļa sākumā – 888 miljoni eiro

Latvijā šogad aprīļa sākumā kopējie nodokļu parādi, ieskaitot aktuālos, apturētos parādus un atmaksas termiņa pagarinājumus, bija 888,006 miljonu eiro apmērā, kas ir par 5 % vairāk nekā mēnesi iepriekš, liecina Valsts ieņēmumu dienesta (VID) dati.

469,287 miljonu eiro parāds bija valsts pamatbudžetam, kas ir pieaugums par 5,4 % salīdzinājumā ar marta beigām, 272,011 miljoni eiro – pašvaldību budžetiem, kas ir kāpums par 2,5 %, bet sociālās apdrošināšanas iemaksu parādi bija 146,707 miljonu eiro apmērā, kas ir par 13,3 % vairāk.

Atbilstoši VID datiem aktuālie parādi, kuriem tiek aprēķināta nokavējuma nauda, 1. aprīlī bija 63,1 % no kopējās parādu summas jeb 560,221 miljons eiro. Par nepiedzenamiem 1. aprīlī bija atzīti parādi 257 080 eiro apmērā – tie izveidojušies likvidējamiem uzņēmumiem līdz likvidācijas procedūras pabeigšanai. Par piedzenamiem atzīti parādi 559,963 miljonu eiro apmērā, par reāli piedzenamiem – 185,444 miljonu eiro apmērā, bet par reāli nepiedzenamiem – 374,52 miljonu eiro apmērā. No parādiem, kas atzīti par reāli nepiedzenamiem, par 372,696 miljonu eiro parādniekiem

nav naudas līdzekļu un mantas, uz ko vērst piedziņu, savukārt piedziņas noilgums iestājies parādiem 1,824 miljonu eiro apmērā.

Atmaksas termiņa pagarinājumi 1. aprīlī bija piešķirti parādiem 60,513 miljonu eiro apmērā, kas ir par 32,4 % vairāk nekā mēnesi iepriekš. Savukārt apturēto parādu summa, kam pārtraukta nokavējuma naudas aprēķināšana, aprīļa sākumā bija 267,272 miljoni eiro, ko veidoja par maksātnespējīgiem atzītu uzņēmumu parādi.

2019. gada marta sākumā Latvijā kopējie nodokļu parādi bija 845,908 miljardi eiro. ▣

Levits aicina kopt un lietot latgaliešu valodu

Valsts prezidents Egils Levits uzrunā Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas Latgales apakškomisijas sēdē, atzīmējot Latgales kongresa dienu, aicināja kopt un lietot latgaliešu valodu, norādot uz tās lomu arī latviešu kultūrā.

Uzrunā Valsts prezidents uzsvēra, ka Latgales kongress kā demokrātiska Latgales latviešu pārstāvniecība bija tā institūcija, kas nolēma apvienot Latgali ar pārējām latviešu zemēm un līdz ar to padarīja Latviju par iespējamu.

«Latvieši, viņu priekšteči, vienmēr ir dzīvojuši visā mūsdienu Latvijas teritorijā un vēl aiz tās. Taču vēsturiski šeit ilgi valdīja dažādas svešas varas, un latviešu dzīve dažādās mūsu

vēsturiskās teritorijas daļās attīstījās dažādi. Latvijas valsts dibināšanas procesā bija svarīgi, lai visas latviešu zemes apvienotos vienā Latvijas valstī, lai starp latviešiem vairs nebūtu robežas. Šodien Latvijas teritorija, ko veido latviešu vēsturiskās zemes, ir noteikta Satversmes 3. pantā, un viena no tām ir Latgale,» puda Levits.

Viņš norādīja, ka šo vēsturisko apvienošanās lēmumu ir pieņēmis tieši Latgales latviešu kongress, un tas ir pamatā mūsu valsts dibināšanai, kas notika pusotru gadu vēlāk. «Šis kongress un tieši latgaliešu sabiedrisko darbinieku un politiķu patriotisms bija tas, kas padarīja Latvijas valsti par iespējamu. Vēlreiz jāuzsver, ka iniciatīva, lai apvienotu visas lat-

viešu zemes, pamatā nāca tieši no Latgales pusēs,» piebilda Valsts prezidents.

Vienlaikus Valsts prezidents aicināja pievērst uzmanību tam, ka latgaliešu valoda, kas ir latviešu valsts valodas paveids, vispirms jau ģimenē ir jādod tālāk jaunajām paaudzēm. «Ģimenē runājot latgaliski, tas notiek pats no sevis. Ja mēs gribam, lai pēc simt gadiem šī valoda joprojām būtu dzīva, būtu aktuāla, tad tas ir jādara jau tagad. Tādēļ es aicinātu izmantot latgaliešu valodu, runāt latgaliski un kopt šo valodu, kas ir latgaliešu kultūras mantojuma nesēja. Tā ir mūsu kopējā kultūras mantojuma daļa, kas ir nozīmīga ne vien latgaliešiem, bet visiem latviešiem,» uzsvēra Valsts prezidents. ▣

Izstrādā mobilo lietotni Covid-19 kontaktpersonu noteikšanai

Informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) uzņēmumi līdz maija vidum plāno izstrādāt mobilo lietotni Covid-19 kontaktpersonu noteikšanai atbilstoši epidemiologu prasībām, video preses konferencē sacīja «Web & Mobile» risinājumu izstrādes kompānijas «MakIT» valdes priekšsēdētājs Arvis Zeile.

Viņš uzsvēra, ka lietotne līdz šim testēta apmēram trīs nedēļas, lai pārliecinātos, ka tā strādās visās operētājsistēmās un atbildīs noteiktajām epidemiologu prasībām. Zeile skaidroja, ka lietotne būtiski atbalstīs Slimību profilakses un kontroles centra (SPKC) epide-

miologus, ļaujot efektīvāk konstatēt slimnieku kontaktpersonas. Iedzīvotājiem lietotni būs nepieciešams instalēt viedierīcē, lai tā ar «Bluetooth» signāliem apmēram divu metru attālumā varētu sazināties ar citām ierīcēm, kurām ir šī lietotne.

Lietotnē notiks šifrēta datu apmaiņa, līdz ar to kontaktpersonas uzrādīsies anonīmi. Savukārt, ja iedzīvotājs būs saslimis ar Covid-19 vīrusu, viņam tiks izsniegts speciāls kods, kas būs jāievada lietotnē, lai noteiktu, vai šī ierīce bijusi kontaktā. Dati lietotnē uzglabāsies 14 dienas, pēc tam automātiski dzēsīsies. Lietotne nodrošinās arī informāciju par Covid-19

simptomu un kā rīkoties saslimšanas gadījumā.

Mobilo sakaru operatora «Latvijas Mobilais Telefons» (LMT) viceprezidents Ingmārs Pūķis stāstīja, ka būs nepieciešama iedzīvotāja piekrišana, lai uzkrāto informāciju nodotu SPKC speciālistiem. Lietotnes īpašnieks būs SPKC.

Tāpat viņš norādīja, ka lietotne būs vienkārša un to spēš patērēt arī vecāka gadījuma cilvēki. Tā būs bezmaksas un brīvprātīga, tiks izmantota vienīgi Covid-19 apkarošanas mērķiem, darbosies, ievērojot cilvēktiesības, Eiropas Savienības regulējumu, kā arī ievēros datu apstrādes drošību. ▣

Energoresursu cenu samazināšanās nekompensēs piena cenas kritumu

Energoresursu – degvielas un elektrības – cena piena ražošanas pašizmaksā ieņem tikai 7–15 % atkarībā no saimniecības lieluma, tādējādi tās samazināšanās nekompensēs piena iepirkuma cenu kritumu, pretēji atsevišķu ekonomistu apgalvojumiem, liecina Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra (LLKC) aprēķini par piena pašizmaksas cenu.

Elektrības un degvielas izmaksas piena pašizmaksā lielās saimniecībās ar 200 un vairāk govīm veido vidēji 7 %, bet mazās saimniecībās līdz 50 govīm – 15 %. Resursu cenu samazinājums par 20 % ļoti nebūtiski ietekmē piena ražošanas pašizmaksas samazinājumu gada laikā. Līdz ar to pēc Starptautiskā Piena pētniecības tīkla IFCN aprēķiniem tuvākajos mēnešos pasaulē sagaidāmais piena iepirkuma cenas samazinājums vismaz 20 % apmērā nozīmē par sešiem centiem kilogramā zemāku piena cenu zemniekam, savukārt degvielas un elektrības samazinājums par 20 % ietaupa tikai 0,5–1 centu kilograma piena pašizmaksā.

LLKC norāda, ka vislielāko īpatsvaru piena pašizmaksas veido pirktā lopbarība, atalgojums un ēku/tehnikas uzturēšana – lielās

saimniecībās 60 %, bet mazās – 45 %. Viena kilograma piena sarāžošana mazās saimniecībās izmaksā vismaz 35 centus, vidējās un lielās – vidēji 30 centus.

Tādējādi pat ļoti straujš energoresursu cenu pazeminājums būtiski nekompensēs piena iepirkuma cenas kritumu, norāda LLKC. Paredzams, ka naftas un līdz ar to degvielas cenu kritums būs īslaicīgs, jo OPEC valstu un Krievijas panāktā vienošanās par naftas ieguves apjoma pakāpenisku samazināšanu, lai tas atbilstu šī brīža pieprasījumam, var veicināt degvielas cenas atgriešanos pirmskrīzes līmenī.

«Valdības lēmums par zaudējumu kompensāciju lopkopības nozarēm, tajā skaitā piena ražotājiem, gadījumā, ja Covid-19 dēļ iepirkuma cenas samazinās vairāk nekā par 20 %, ir bijis savlaicīgs un vietā. Atbalsts – 86 eiro par govi – tiek piešķirts kā vienreizējs maksājums, ja piena iepirkuma cena nokrīt no pašreizējiem vidēji 28 centiem līdz 22,8 centiem un zemāk par piena kilogramu. Ar šādu piena cenu un atbalstu zemnieki var iztikt neilgu laiku. Šobrīd mums atliek cerēt, ka tik strauja tirgus krituma nebūs, bet, ja tāds iestāsies, notiks tikpat strauja atlabšana,» puda LLKC val-

des priekšsēdētājs Mārtiņš Cimermanis.

Tāpat LLKC vērs uzmanību, ka daudzi zemnieki degvielu iepērk gada sākumā ar rezervi priekšdienām, tādējādi pašreizējais degvielas cenu kritums viņu saimniekošanu neietekmē. Arī elektroenerģijas tirgotāji saimniecībām nepiedāvā pārslēgt līgumus par izdevīgākām cenām.

LLKC informē, ka IFCN, kurā darbojas arī LLKC eksperti, pētot Covid-19 ietekmi uz piena nozari, prognozē tajā straujas cenu svārstības ar iespējamu īslaicīgu globālās vidējās cenas samazinājumu līdz pat 50 % salīdzinājumā ar piena cenu februārī. Gada otrajā pusē IFCN prognozē pakāpenisku piena iepirkuma cenas pieaugumu, tai nostabilizējoties vidēji par 20 % zemākā līmenī nekā bija gada sākumā. Lai arī tirgus attīstības scenārijus šajos apstākļos ir ļoti sarežģīti prognozēt, IFCN tomēr paredz piena cenas pieaugumu 2021. un 2022. gadā.

Piena tirgus pētnieki krīzes pārvaldīšanai valstu valdībām iesaka izmantot dažādus atbalsta instrumentus, sākot no ienākumu atbalsta zemniekiem līdz pat dažādām programām patēriņa veicināšanai. ▣

Pēc aģentūras LETA informācijas